

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK V., ČÍSLO 15

4. září 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z homilií svatého Jana Zlatoústého

Dotírají na nás přívaly a hroživé bouře. Ale nebojíme se, že nás zaplaví, protože stojíme na skále. Ať sebevíc zuří moře, skálu neroztříští, ať sebevíc se zdvihá vlnobití, Ježíšovu lodičku nezatopí. A tak se ptám: Čeho bychom se báli? Snad smrti? *Pro mě život je Kristus a smrt ziskem.* Nebo snad vyhnanství? Nu řekni! *Pánu zem patří se vším, co nese.* Nebo že nám propadne majetek? *Nic jsme si na svět nepřinesli a určitě si odtud také nic nebudeme moci odnést.* Takže nic

nedbám toho, čím hrozí tento svět, a co mi nabízí, je mi k smíchu. Z chudoby strach nemám, nejsem chtivý bohatství. Smrti se nebojím, žít netoužím, leda pro vaše dobro. Právě proto připomínám, co se děje, milovaní, a prosím vás, abyste neztráceli naději.

Což neslyšíš, jak Pán říká: *Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich?* A že by nebyl tam, kde je tolik lidí spojeno poutem lásky? Mám přece jeho záruku. Nebo snad spo-

léhám na vlastní síly? Mám to od něho černé na bílém. O to se mohu opřít, na to se mohu spolehnout, tady vždycky najdu klidný přístav. Byť se otrásá celý svět, já vlastním jeho přípis, čtu jeho slova, v nich mám své hradby a svou stráž. Jaká že jsou to slova? *Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa!*

Kristus je se mnou, koho bych se bál? Aťsi proti mně běsní přívaly vod, a třeba celé moře, třeba i hněv mocných; nic z toho pro mě nemá větší cenu než pavučina. A kdyby mě tu nezdržovala vaše opravdová láska, hned dnes bych se nezdráhal jít jinam. Vždycky si totiž říkám: *Pane, buď vůle tvá.*

Srpnové dny po čtyřiceti letech

Čtyřicáté jubileum sovětské okupace se u nás připomínalo poměrně výrazně. Na veřejnost se dostaly nové informace o zabitých a zraněných, protagonisté Pražského jara vzpomínali na své „dobré úmysly“, vzpomínalo se na Alexandra Dubčeka, který se v tomto tragickém příběhu stal hrdinou i padouchem zároveň. Hluboko po půlnoci pustila Česká televize konečně ke slovu také zástupce politických vězňů, který vzpomínal, jak se reformní komunisté snažili získat K231 na svou stranu příslibem několika křesel v parlamentě. Byla to patrně poslední velká oslava srpnového jubilea, protože mladým pamětníkům už bylo letos přes šedesát a za příštích deset let tu z nich bude jen málokdo.

Během pěti měsíců Pražského jara si svět mohl uvědomit, že i po dvaceti letech brutální komunistické vlády si u nás lidé zachovali touhu po svobodě a demokracii. Ještě rok po okupaci ukázal pražský bojkot veřejné dopravy a obchodů, že naši lidé mají páteř. Teprve později začal vytrvalý tlak krok za krokem lámat odpor občanů.

V letošních jubilejních dnech vyrazily sovětské tanky znovu: tentokrát do Gruzie. Ukázalo se, že naděje na konečné zklidnění poměrů v bývalém sovětském bloku byly plané. Je tedy na čase, abychom si znovu uvědomili, že žijeme

v prostoru, který je ohrožen. Rusové zapomněli na své mocenské ambice, navíc dnes muslimské státy stojí v konfrontaci vůči naší civilizaci.

Bude proto třeba si znovu připomenout dobré tradice našich dějin: vojáky, kteří v zahraničí bojovali za naši svobodu, aby je pak komunistický režim odměnil popravami a dlouholetým vězením, čtvrt milionu politických vězňů, kteří trpěli za svobodu našich národů.

Především však bude třeba oživit povědomí o tom, co je základem naší civilizace, jaký je myšlenkový základ naší živé touhy po svobodě a demokratickém řádu. „Svoboda a demokracie je prostě politickým čtením Bible,“ napsal bojovník proti komunismu Whittaker Chambers. Má-li naše úsilí o svobodu zůstat pevné, musí být pevně zakořeněno v základu křesťanské civilizace, jež vytvořila Evropu.

Michaela Freiová

ZPRÁVY

Papež odmítl účast na mezikulturním dialogu v Evropském parlamentu

V červenci odmítl papež pozvání k proslovu v Evropském parlamentu, který tento rok pořádá Mezikulturní dialog, v jehož rámci byli do Štrasburku pozváni vedoucí činitelé světových náboženství. Benedikt XVI. oficiálně odmítl z důvodu vyčerpání a zdraví, které mu však nebránily strávit jeho 81. narozeniny u prezidenta Bushe a zastřešovat Světové dny katolické mládeže v Sydney.

Vatikán dává v posledním období nejen diplomatickými gesty najevo svou nevoli k tomu, co je označováno jako *militantní sekularismus* Evropské unie. Pozorovatelé v oficiálních kruzích, kteří začasť nechtějí být jmenováni, hovoří o citlivých vztazích a podloměné důvěře mezi Vatikánem a Evropským parla-

mentem a hlubokém vystřízlivění církevní hierarchie pokud jde o projekt společné Evropy. Přestože jeho zakladateli byli oddaní katolíci jako Konrád Adenauer a Robert Schuman, EU se stává více a více sekulární. Rozčarování Vatikánu dovršilo vynětí zmínky o křesťanských základech z návrhu Evropské ústavy.

Daleko větší afinitu než v Evropě vidí dnes Vatikán v Bushově Americe odvolávající se na Boha a brojící proti potratům. Když v roce 2002 USA stáhly z programu OSN pro plánování rodiny 34 milionů USD z důvodu, že program podporuje mj. potraty, přispěchala právě EU, aby díru v rozpočtu programu zacelila.

Times on line

Uganda: Církev pomáhá uprchlíkům v návratu

Při své návštěvě Evropy upozornil P. Cosmas Alule, rektor semináře v Alokolum v severní Ugandě, že mnoho uprchlíků, kteří žijí již 20 let v táborech, zapomělo, jak žít „normální život“. Téměř celá generace žije v uprchlických táborech a mnozí se obávají vrátit, protože nevědí, jak žít mimo tábor.

„Byla zničena celá pracovní kultura, protože lidé dostávají každý den jídlo a nevědí, jak se samostatně žít,“ řekl P. Alule. Proto jim Církev musí pomoci a radit jim. Nečinnost a pasivita, již si lidé navykli, je vede k alkoholu a k sexuálnímu nemravnostem v míře nejméně trojnásobné oproti běžné ugandské populaci. „Uprchlíci se musejí vyrovnat

se svými traumaty: viděli únosy svých dětí, znásilňování žen a vraždy svých blízkých.“

Velkou pomoc poskytují seminaristé, kteří sami něco podobného zažili. „Potřebujeme kněze, kteří vědí, co je utrpení,“ řekl P. Alule.

Církev v severní Ugandě se snaží vést uprchlíky k tomu, aby si pomáhali navzájem. Ti starší, kteří ještě umějí obdělávat svá pole a vést domácnost, musejí sdělovat své znalosti mladším.

Válka mezi ugandskou vládou a rebely z Armády Božího odporu probíhá už od roku 1988, navzdory mírovým smlouvám.

ACN

Čína: uvězněn biskup podzemní Církve

V poslední den olympijských her byl uvězněn biskup podzemní Církve Julius Jia Žiguo. Byl odveden během nedělní bohoslužby v katedrále ve Wuquiu bez uvedení důvodu.

Biskup Jia strávil už 15 let ve vězení a byl dvanáctkrát zatčen. Agentura *Asia News* hlásí, že během olympijských her bylo zatčeno více biskupů a kněží.

Kathnet

Finanční pomoc Svatého otce pro gruzínské uprchlíky

Benedikt XVI. věnoval 125 tisíc dolarů na pomoc uprchlíkům v Jižní Osetii. Informoval o tom biskup Giuseppe Pasotto. „V zemi s pravoslavnou většinou měla velký ohlas skutečnost, že se hlava katolické církve tak zabývá tímto konfliktem, má na srdci osud Gruzínců

a modlí se za ně,“ řekl apoštolský administrátor Kavkazu.

Odházející ruská vojska za sebou nechávají zplundrovanou zemi. Těm, kdo zůstali, pomáhá mimo jiné Charita. Počet uprchlíků se odhaduje na 130 tisíc.

RV

Indie: hinduisté napadli řeholnice

Hinduističtí aktivisté napadli sirotčince v Barharhu (Orissa): jednu řeholnici zaživa upálili a jednu znásilnili. Kněz působící v sirotčinci byl vážně zraněn.

V celém státě Orissa (severovýchod Indie) vypuklo protikatolické násilí. Byly napadeny kostely, farnosti a pastorační centra, konventy i sirotčince. Bylo vypáleno arcidiecézní sociální centrum. Hinduističtí militanti napadli Sestry Matky Terezy kameny.

Všechny katolické instituce jsou v nebezpečí, protože radikálové rádí v ulicích, vylamují dveře a rozbíjejí okna křesťanských domovů.

V Bubanešváru napadli militanti kameny arcibiskupskou rezidenci, ve Fulbání zaútočili na farní kostel a domov místního kléru, zapálili hostel pro studenty ve Fulbání.

Vatikán útoky proti křesťanům v Orisse ostře odsoudil.

Asia News

Lambeth: „Schisma nevzniklo, distance zůstávají“

Těmito slovy komentoval vatikánský deník *Ossevatore Romano* anglikánskou konferenci v Lambethu. Rozhodnutí o tématech, jež rozdělují dnešní anglikánskou církev, bylo přesunuto na rok 2009. Arcibiskup z Canterbury Rowan Williams vyhlásil moratorium na diskusi o nejspornějších otázkách: sňatky homosexuálů, svěcení žen, ochrana života. Podle Williamse potřebují anglikáni čas, aby si vyjasnili, jak vykládat a jak dalece akceptovat biblickou tradici.

Liberální postoje zaujímají především američtí presbyteriáni, biskupové Třetího světa trvají na biblických postojích.

Tagespost, RC

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať

redakce

ZPRÁVY / KOMENTÁŘE

Saudská Arábie: otec zabil dceru kvůli konverzi

V hlavním městě Rijádu zavraždil otec svou dceru kvůli konverzi ke křesťanství. Vyřízl jí jazyk a pak ji zaživa upálil.

V Saudské Arábii je islám státním ná-

boženstvím, malá menšina křesťanů sestává převážně ze zahraničních pracovníků. Muslimové, kteří přestoupili ke křesťanství, to většinou tají.

Kathnet

Vietnam: hanojští katolíci podporují redemptoristy

V Hanoji se 19. srpna konala pokojná demonstrace na podporu redemptoristů, kteří chtějí zpátky svůj klášterní pozemek. Ten byl zabaven městskou správou.

Demonstrace se zúčastnily tisíce katolíků. Zabránili svou přítomností pořádkovým silám v ničení křížů a marianých obrazů.

Asia News

Setkání za přátelství mezi národy

Ve dnech 26. – 30. 8. se v Rimini uskutečnilo setkání za přátelství mezi národy, pořádané katolickým hnutím *Comunione e liberazione*. Úvodní bohoslužby se zúčastnilo přes 10 tisíc věřících.

Kardinál Tarcisio Bertone, státní sekretář Svatého Stolce, zaslal účastníkům setkání list, v němž připomíná, že pouze Kristus může člověka pozvednout k opravdové důstojnosti a dát skutečný smysl jeho existenci a vyzývá k zamyšlení nad tím, co je opravdové štěstí a úspěch.

RV

Krátký přehled evangelijních ctností

Při zpytování svědomí se doporučuje pamatovat také na ctnosti. K tomu se případně může hodit i tento kusý přehled.

Duch Svatý, pomocí milosti posvěcující, může ctnosti časem pozdvihnout až do nadpřirozena. Samozřejmě k tomu potřebuje naši spolupráci. Pokání, které má v Církvi dlouhý vývoj, má znamenat naši úplnou změnu, a to přeprogramování našeho původního animálního zaměření na nový Boží program, který je pod jeho mocí a ochranou. Časem se stává stále jemnějším a měli bychom to trvale sledovat. Zlo je pak chápáno jako stav oddělení od Boha.

Pokora

Základní ctností je dle odborníků pokora, kterou světci nazývají kořenem všech ctností. Představy se liší od postojů jednotlivých svatých osobností. Je to postoj augustinský, tomistický a postoj svatého Bonaventury. Tomistické pojetí je poplatné aristotelismu. Sice neukazuje hlubinu, ale precizně ji popisuje a zdůvodňuje. Augustinské pojetí je hlubinou teologických souvislostí. Svatý Bonaventura uvádí: „*K dokonalosti je třeba trojího: daru milosti, spravedlnosti a moudrosti. Pokora je vstupem do moudrosti...*“ Přísl. 11,2: „*...kde je pokora, tam je i moudrost*“. „*Hospodin mě pomazal k tomu, abych nesl radostnou zvěst pokorným*“ (Iz 61,1). Opakem je kníže temnot, který je jakýmsi zosobněním „*pýchy života*“.

Prvním stupněm pokory je rozhodnutí přijmout Boží plán, tj. nikdy neuhnout od Boha a jím ustanoveného řádu. Boha uznáváme jako střed a cíl všeho stvoření. Ve druhém stupni si uvědomujeme

sice nemožnost vlastního zvolení místa a okolnosti našeho života, ale souhlasíme s Boží prozřetelností. Dle svatého Ignáce se jedná o osobní rozhodnutí nedopustit se všedního hříchu dobrovolně. Ten vždy obsahuje i jakousi nejasnost a kompromis. Jsme tak nově zcela závislí na Boží milosti. Třetím stupněm je plné odevzdání Bohu s přemožením všech svých, zejména horizontálních osobních tužeb; nespolehneme se již na žádnou světskou moc.

Zbožnost a bázeň Boží

Darem je pak zbožnost a bázeň Boží jako základní vlastnost víry, která vede k sebepoznání. Zaměřeno je nejen k Bohu, ale i k bližnímu. Zároveň však slouží k vytváření prostředí našeho Pána. Je vhodné připomenout také pokoření od druhých. Tak se jedná o další evangelijní ctnost, a to o prostotu. „*Člověk je jen tolik, kolik je před Pánem Bohem a nic víc!*“ (františkánské Napomenutí čl. 19). Tomáš z Celana (čl. 189) o svatém Františku uvádí: „*Svatou prostotu, tuto dceru milosti, sestru moudrosti, matku spravedlnosti pěstoval světec s velikou horlivostí a miloval ji u druhých...*“ Postupně vede k uvědomělé závislosti na Bohu a věřící dýchá plnými doušky důvěry v Boha. Pak je to účast na Ježíšově pokoře a noření do tajemství Vtělení. Okouší se i živá přítomnost našeho Pána. Současně se jedná o úctu k Božímu dílu, tj. ke každému jeho tvoru.

Trpělivost

Další je trpělivost a je zajímavé, že jejím nositelem je sám Bůh. Jedná se o shovívavost, velkomyslnost a o pomalost ve hněvu. Je to také trpělivé čekání na Boží zásah.

„*Neboť ty jsi, Pane, má trpělivost*“ (Žl 70,5). Svatý Augustin vnímá trpělivost jako následování mlčící Boží suverenity. Trpělivost má s vyrovnanou myslí snášet nevyhnutelné zlo a nebyť zmatena „*světským smutkem, který vede ke smrti*“ (2 Kor 7,10). Neexistuje však bez vnitřního oživení Boží milostí. Evangelijní trpělivost je tak ctností vždy v nadpřirozené poloze a ctností nadpřirozeně vlitou (viz 1 Kor 13,4).

Může se také jednat o velkomyslnost evangelijní pokory. Zraje pak v blahoslavenství tichosti (viz Jak 5,10–11) a pak voní i Boží shovívavostí. Trpělivost je také zkouškou víry a vede k vytrvalosti. Rovněž je cestou naděje „*...vytrvalost pak působí osvědčenost, osvědčenost zase vede k naději...*“ (viz Řím 5,3–5). Současně je solí lásky k bližnímu „*...jste povoláni ve vši pokoře, tichosti a trpělivosti. Snásejte se navzájem v lásce...*“ (Ef 4,1–3, viz i Kol 3,12–13). Také je i silou lásky („*...lásky všechno omlouvá...*“ viz 1 Kor 13,7) a také naším povoláním (viz 1 Petr 2,20–21).

Milosrdenství

Nelze samozřejmě zapomenout na milosrdenství. Na mnoha místech tuto povinnost připomíná nejen Starý a Nový zákon. Pro zajímavost možno uvést i Talmud (mravní život, milosrdenství). „*Dej mu z toho, co mu patří, protože i ty, i to, co je tvé, mu patří.*“ *A totéž říká Písmo o Davidovi: „Od tebe pochází vše. Dáváme ti, co jsme přijali z tvých rukou“* (1 Pa 29, 14). (Avot III, 8). Rovněž vysvětluje talmudický zákon: „*Dokonce i žebrák, který žije z dobročinnosti, musí sám konat dobročinnost*“ (Git. 7b = Gitin). *Závazek platí pro všechny.*

Petr Jílek, KCLJ

KOMENTÁŘE

„Propusťte můj lid!“

Uganda se brání propagaci kondomů

Světově nejúspěšnější program prevence proti AIDS v africké Ugandě je „sabotován západními „odborníky““. Západní poradci využili svou kontrolu nad mezinárodními fondy k tomu, aby násilně změnili postoj ke kondomům a příležitostnému sexu.

Foto: <http://www.unfpa.org>

Zatímco americký senát uvažuje o návrhu zvýšit o 50 miliónů dolarů částku na programy prevence AIDS, ugandský odborník říká, že to budou promrhané peníze, jestliže na Západě nedojde ke změně v přístupu společnosti vůči přenášení AIDS. Ve *Washington Post* z 30. června vyzval tento vedoucí ugandský odborník na AIDS „odborníky“ na Západě „Propusťte můj lid!“

Naslouchejte africké moudrosti

„Chápeme, že vám je příležitostný sex drahý, ale nám jsou drahé naše životy. Naslouchejte africké moudrosti a my vám ukážeme jak předcházet AIDS,“ napsal Sam L. Ruteikara. Tvrdí, že snaha o zachování světově nejúspěšnějšího programu na prevenci proti AIDS byla „sabotována“ právě těmi západními „odborníky“, kteří trvali na tom, že jediným řešením jsou kondomy.

Ruteikara je spolupředsedou ugandského národního výboru pro prevenci AIDS. Ve *Washington Post* z 30. června píše: „Epidemii AIDS v Africe šíří lidé, kteří mají pravidelně sex s více než jednou osobou.“

Západní odborníci, kteří výlučně podporují kondomy, byli rozzlobeni, když počet onemocnění AIDS výrazně poklesl za pomoci metody ABC, která se uchyluje ke kondomům jako k „posled-

nímu řešení“. Jak Ruteikara řekl, úspěch ugandského programu nevyhovoval těm mezinárodním odborníkům a poradcům, pro které jsou kondomy prvním a konečným řešením epidemie AIDS. Ti byli posláni do Ugandy, aby dohlíželi na to, jak jsou mezinárodní podpůrné fondy využívány.

Ačkoli podle oficiálního prohlášení měli tito západní „poradci“ pracovat v rámci místních programů, nespolupracovali s ugandským výborem a s jeho doporučeními. Namítali, že se tento program pokouší „omezovat sexuální svobodu lidí“, a využili svou kontrolu nad mezinárodními fondy, aby byly použity jinak.

„Náš pětadvacetičlenný výbor pro prevenci opakovaně zahrnoval věrnost a zdrženlivost do národního strategického plánu, který určuje, jak budou peníze z PEPFAR (nouzový plán pro HIV –AIDS) využity. Zahraniční poradci opětovně naše doporučení vymazali. Když byl dokument vytištěn, věrnost a zdrženlivost byly vypuštěny.“

Podezřelé statistiky

Ruteikara říká, že ještě zákeřnější jsou podezřelé statistiky, které tvrdí, že počet onemocnění na AIDS mezi ženatými a vdanými výrazně stoupá. Podle tohoto tvrzení bylo nakaženo 42 % ženatých, což je dvakrát více než u prostitutek. Opakované žádosti o původ této statistiky byly ignorovány. Domácí průzkumy provedené ugandskými zdravotníky naopak zjistily, že jen 6,3 % ženatých a vdaných je nakaženo, což je méně než počet nakažených mezi ovdovělými a rozvedenými.

Obyvatelé Ugandy byli donuceni změnit svůj program; průzkumy pak ale ukázaly, že se procento těch, kteří mají sexuální styk s více partnery, více než dvojnásobně zvýšilo a počet nakažených začal opět stoupat.

Úspěšný boj proti AIDS v Ugandě je svým způsobem ojedinělý. Mezi lety 1989 a 1995 klesl počet lidí, kteří měli tři nebo více sexuálních partnerů na 3 % a počet nakažených virem HIV z 21 % v roce 1991 na 6 % v roce 2002. V této

době přivezly západní státy do Afriky více než 2 miliardy kondomů a u těch národů, pro které byl kondom jediným řešením, epidemie pokračovala.

Jak řekl Ruteikara, byly motivy pro odmítání iniciativy v Ugandě finanční i ideologické. V boji proti AIDS zvítězilo šmelinářství nad prevencí. AIDS už není nemoc, ale multimiliónový dolarový průmysl.

Ruteikarova tvrzení podporuje Dr. James Chin, bývalý vedoucí epidemiolog Světové zdravotnické organizace.

Ten prohlásil, že „nemoci, kterým se dá snadno předcházet, zabijí každým rokem milióny dětí, zatímco se miliardy dolarů promrhají ročně na programy proti AIDS“.

Robert England, vedoucí charitní zdravotnické dílny, napsal v britském zdravotnickém časopisu, že „ačkoli HIV je příčinou úmrtí z 3,7 %, dostává 25 procent z mezinárodní zdravotnické pomoci.“

Řešením je věrná láska

Ruteikara na závěr řekl: „Říkat mužům a ženám, aby považovali sex za něco posvátného – uchovat si jej pro manželství a zůstat nadále věrný – znamená říkat jim, aby se hluboce a celým srdcem navzájem milovali. Nakažení virem HIV se v Africe šíří většinou pohlavním stykem mimo manželství: příležitostným sexem a nevěrou. Řešením je věrná láska.“

„My, chudí obyvatelé Afriky, jsme ve světovém dialogu umlčováni. Naše moudrost o naší vlastní kultuře je ignorována.“

*LifeSite News
přeložila Krista Blažková
(mezititulky redakce)*

Foto: <http://www.letear-i-bez-hranic.cz>

KOMENTÁŘE

Co se děje v muslimském světě?

Během posledních sedmi let přichází k víře v Krista více muslimů, než v kterékoli jiné době v historii. Podívejme se na poslední důkazy.

Konverze v asijských zemích

V Uzbekistánu nebylo v roce 1970 známo, že by se tam nějakí muslimové obrátili ke Kristu – nyní jejich počet překračuje 30 000. V Kazachstánu – podle toho, co víme – byli před pádem sovětského systému v roce 1991 tři evangelikální věřící – dnes je tam více než 15 000 kazašských křesťanů a více než 100 000 křesťanů z jiných etnických skupin. V Iráku bylo velmi málo muslimů, kteří se obrátili ke křesťanství, když byl u vlády Saddám Husajn – dnes se však odhaduje, že je tam více než 70 000 iráckých věřících, kteří pocházejí z muslimů. Mnozí z nich přišli k víře v Krista, když uprchli z Iráku, avšak od Saddámovy pádu jich přišlo v Iráku k Ježíši minimálně 20 000. Jeden sbor v Bagdádu má nyní více než 700 členů a zakládají se nové sbory v dalších městech, včetně Basry.

Konverze v Egyptě

V Egyptě je v centru Káhiry úžasný sbor čítající přes 7 000 členů, kam každý týden přicházejí ke Kristu lidé z muslimského prostředí. Na předměstí Káhiry žije největší sbor na Středním Východě – každý víkend tu uctívá Pána přes 10 000 věřících. V květnu 2005 pořádali modlitební konferenci, která přitáhla asi 20 000 lidí. Odhaduje se, že za poslední desetiletí odevzdalo život Kristu více než 1 milion Egyptanů. Egyptská biblická společnost prodávala každoročně 3 000 kopií filmu o Ježíši, ale jen v roce 2005 prodali 600 000 kopií. Také se prodalo závratných 750 000 kopií arabské Bible na páskách a asi půl milionu arabských Nových zákonů.

Svědectví islámského duchovního

Před časem arabská TV stanice *Al Džazíra*, znepokojená zprávami o narůstajících počtech lidí přecházejících ke křesťanství, uspořádala živé interview s šejkem Ahmedem al Chatáním (jedním z klíčových spolupracovníků Usámy bin Ládina). Ten potvrdil, že „muslimové se v alarmujících počtech obracejí k Ježíši“. Pokračoval: „Každou hodinu konvertuje ke křesťanství 667 muslimů. Každý den konvertuje ke křesťanství 16 000 muslimů. Každý rok konvertuje ke křesťanství 6 milionů muslimů.“ Ohromený moderátor duchovního pře-

Foto: <http://www.sullivan-county.com>

Konvertitka od islámu ke křesťanství prosí muslimy, aby ji nezabíjeli

rušil: „Počkejte! Dovolte, abych si to ujasnil. Máme šest milionů lidí, kteří konvertují od islámu ke křesťanství?“ Al Chatání zopakoval své tvrzení. „Každý rok,“ odpověděl duchovní a dodal: „Dochází k tragédii.“

Konverze na základě snů a vidění

Mnoho lidí v celém islámském světě přichází k víře v Krista skrze sny a vidění. Jeden muslimský duchovní při soukromé modlitbě ve své vlastní mešitě spatřil ve vidění Ježíše. Ježíš mu řekl, že duchovní vede lidi do temnoty, ale On se mu zjevil, aby je vedl do světla. Duchovní zareagoval na zjevení muže, kterého spatřil ve vidění, tím nejlepším způsobem – což vedlo k tomu, že 30 000 jeho následovníků se obrátilo ke Kristu.

V roce 2008 čtyři muslimští obchodníci z Indonésie, kteří byli známí svým zuřivým postojem ke křesťanům, jeli na pouť do Mekky (takzvanou Hadž). Při jednom z neplánovaných výletů při pobytu v Saúdské Arábii se odloučili od svých společníků a ztratili se v poušti. Rychle jim došla voda a vzdali se naděje na přežití. Najednou po opuštěné nepoužívané cestě přijel starý taxík a řidič jim nejen poskytl vodu a jídlo, ale také je zavezl zpátky do místního města. Několik dní se snažili zjistit, kdo byl

ten taxikář, ale zdálo se, že nikdo o něm nic neví. Museli se vrátit do Indonésie. O týden později se jeden z nich v rámci svého podnikání dostal do domu jednoho křesťana. To ho rozzlobilo, ale když se už chtěl rozloučit, všiml si obrazu na stěně. Byl to jeden z těch stylizovaných nábožných obrazů Ježíše. Když ten obraz spatřil, v úžase klesl na kolena a ptal se, kdo to je. Několikrát po sobě se tázal: „Kdo je ten taxikář?“ Přivedl své přátele, aby ten obraz viděli, a ti hned řekli: „To je ten taxikář, co nám zachránil život!“ Všichni čtyři tentokrát prožili radost z dalšího setkání s Ježíšem.

Situace konvertitů

Mají tito obrácení muslimové snadný život? V žádném případě. Čelí ostrakizaci ze strany svých rodin, čelí pronásledování obce, v níž žijí. Čelí tomu, že jejich zaměstnavatelé je vyhazují z práce, někdy čelí vězňení, ba dokonce smrti z rukou extremistů. Ale buď jak buď – přicházejí ke Kristu. Přesvědčují se, že jedině Ježíš je ta cesta, pravda a život, a prožívají sami na sobě Kristův život vzkříšení.

Commission, 7–9/2008
přeložila Ivana Veitová
(mezititulky redakce)

KOMENTÁŘE

Díky svatému Tomášovi jsem našla Církev

Rozhovor s Prof. J. H. Matlary o její konverzi ke katolictví

Foto: <http://www.arena.uio.no>

*V předmluvě ke své autobiografii *Volba lásky*, vydané v roce 2004, tehdejší kardinál Josef Ratzinger napsal: „Díky této knize je možno takřka znovu se naučit tomu, co to znamená být katolíkem. Janne Haaland Matlary, jednapadesátiletá docentka politické filozofie na univerzitě v Oslo, bývalá náměstkyně norského ministra zahraničí a členka vatikánské delegace v OSN, přešla z údobí agnosticizmu a bojového feminismu k přesvědčenému, racionálnímu přilnutí ke katolické víře.*

Paní Janne, Vy jste se stala katolíčkou, ač pocházíte z luteránské tradice...

Šlo o intelektuální konverzi. Během svých filosofických studií jsem se věnovala bádání o objektivní skutečnosti a narazila jsem na Aristotela a svatého Tomáše Akvinského. Ve chvíli, kdy jsem objevila ontologický realismus, našla jsem také Církev. Víra je ovšem mnohem víc než prostý filosofický postoj, ale mohu říci, že bez takového zaujetí postoj nemá nějaký velký smysl. Na své cestě víry jsem se cítila jako apoštol Tomáš, který pochybuje. Být katolíkem, to znamená přijmout specifický názor na lidskou osobu, na její povinnost a na její úlohu v životě. Lásky, jež je srdcem křesťanství, se zakládá na povinnosti a vůli, není to nějaká emoce nebo prchavý cit.

Kterí katolíčtí autoři měli na vás vliv na vaší cestě ke konverzi?

Měla jsem příležitost číst leckteré klasiky spirituality o nejhlubších tématech,

aniž bych je nějak zvláště chápala: myslím, že mám celou knihovnu podobných děl. Jsou to dobré texty a jistě užitečné, ale ne, když je někdo ve víře začátečníkem. Stát se katolíčkou, to je něco jako zamilovat se, není třeba toho moc přechíst o víře a Církvi. Vzpomínám si, že jsem hodně četla Thomase Mertona, zvláště Horu sedmi stupňů. Avšak mými oblíbenými knihami byly a dosud jsou díla cisterciáka, který žije ve Švédsku: Wilfrid Stinissen. Mám-li se podívat do současnosti, považuji za velmi hluboká a duchovní díla německého benediktina Benedikta Bauera, přeložená do vybrané angličtiny. Dnes nevěnuji duchovní četbě mnoho času. Účast na mši svaté se stala ohniskem mého křesťanského života. Musím pak přiznat, že mě nějak zvláště nepřitahuje „literatura o konverzích“, i když jsem do ní sama dost přispěla.

Jste badatelkou v oblasti filozofie a politiky, bývalá diplomatka a představitelka vlády. Jakým způsobem ovlivnilo vaše obrácení na katolickou víru tuto mnohostrannou činnost?

Přiznám se, že jsem o tomto tématu mnoho nepřemýšlela. Je to zároveň prosté i obtížné: člověk nemůže být něčím, čím není. Někdy jsem schopna být ryze křesťanská a tak širším tuto dimenzi ve svém prostředí, ale většinou jsem tak zabrána do sebe, že nedělám, co bych měla. Jediná věc, kterou je třeba udělat, je „napravit“ sama sebe tím, že zůstávám ve styku se svátostmi, abych se vyhnula

tomu procesu ponořit se do sebe, který je bohužel tak snadný. Nejsem příliš dobrá katolíčka, dělám všelijaké „úchylky“ a nastupuji na správnou cestu, když jdu na mši svatou. Teoreticky se všechno snadno řekne, ale je opravdu obtížné uvést to do praxe, zvláště když je člověk ponořen do naprosto sekularizované společnosti, jako je ta, v níž žiji, a která zůstává naprosto lhostejná k Bohu. Být křesťanem je dnes velmi podivná věc, aspoň v mé vlasti, v Norsku. Není-li někdo věrný nějaké praxi, jako je mše svatá, snadno se ztratí.

Jak přijali vaše rozhodnutí přijmout katolickou víru lidé kolem vás?

Moji rodiče byli proti tomu, většina mých přátel nechápala, proč to dělám. Ostatně být v Norsku katolíkem není vůbec kladná věc: v tisku převažují zvláště silné protipapežské postoje.

Ve své autobiografii pranýřujete materialismus, který poškodil každý aspekt Západu, ale zároveň poznamenáváte, že jste shledala, jak je katolická víra realistická: jaký je rozdíl mezi těmito postoji?

Materialismus má dva významy: první je, že osoba není nic jiného než maso a krev, a druhý – že má sklon dychtit po věcech. Obě tyto formy materialismu dnes ovládají lidi. Realismus naopak znamená jít k jádru věci a k tomu, co je skutečnost. Například: Bůh buď opravdu je, nebo je to, co si o něm vybábím. Hledíme-li na politiku, musíme se ptát, zda existuje nějaká skutečnost za politickým řečením.

Vy jste určitou dobu žila za komunismu v Maďarsku, odkud pochází Váš manžel. Získala Evropa protilátky proti pokoušení marxismu a komunismu?

Před několika dny jsem se vrátila z Budapešti. Dnes se opravdu málo

Během svých filosofických studií jsem se věnovala bádání o objektivní skutečnosti a narazila jsem na Aristotela a svatého Tomáše Akvinského. Ve chvíli, kdy jsem objevila ontologický realismus, našla jsem také Církev. Víra je ovšem mnohem víc než prostý filosofický postoj.

KOMENTÁŘE

lidí zajímá o nespravedlnosti a utrpení, k nimž docházelo v té době. V Maďarsku, jako ostatně v celé Evropě, se staly peníze mírou všech věcí; onen konzumismus, o němž Jan Pavel II. psal v encyklice *Centesimus Annus*, opravdu ovládá každý aspekt života. Ti, kteří bojovali proti nelidskému komunistickému systému, se namáhali pro nic za nic: dosáhli demokratické svobody, která se však stala svobodou konzumovat.

Je známa diplomatická práce vaší země v „horkých“ oblastech světa, jako na Balkánu a ve Střední Americe: mohou náboženství pomoci rozřešit společensko-politické problémy nebo „jsou nebezpečná“, jak tvrdí mnozí novopohané jako například Hitchens.

Byly a dodnes jsou náboženské války. Ty, jež vedli křesťané, jsou historické záležitosti minulosti, avšak dnes se vyznačiči islámu snaží zneužívat náboženství pro politické cíle. Náboženský dialog je nutný a užitečný za předpokladu, že obě

Být katolíkem, to znamená přijmout specifický názor na lidskou osobu, na její povinnosti a na její úlohu v životě. Láska, jež je srdcem křesťanství, se zakládá na povinnosti a vůli, není to nějaká emoce nebo prchavý cit.

strany v konfliktu mají skutečný zájem dojít k řešení. Jinak se dialog stane pouze nástrojem „politicky korektního“ politického váhání. V tomto ohledu je výtečná práce kardinála Taurana, prezidenta Papežské rady pro mezináboženský dialog. On zná jak reálnou politiku, tak diplomacii a chápe, co je v takovém dialogu zapotřebí. Jsem velmi spokojena, že se vrátil na toto pole ve službách Svatého stolce. Vatikán je jedinečná skutečnost, která se nachází v pozici být světovým vůdcem v této sféře. Stále na úrovni dialogu mezi náboženstvími ve prospěch

míru je povzbuzující práce, kterou koná bývalý britský premiér Tony Blair a bývalý norský ministerský předseda Kjele Magne Bondevik.

Jak vidíte budoucnost křesťanství z vaší mezinárodní i nordické observatoře?

Dnes se mi zdá dosti temná; vládné úřední lhostejnost k Božím věcem a velký odpor ke křesťanství, které je soustavně zesměšňováno. Je normální, že je víra v konfliktu s politikou a společností, k tomu dochází také ve střetnutí mezi křesťanským učením a mocí, hedonismem a konzumismem. Ale dnes je nevidaný problém, s jakým jsem nebyli po 2000 let konfrontováni: neexistuje už základní znalost křesťanské víry v Evropě a ani zájem ji mít. Spíše vidím jisté nepřátelství k poznávání vlastního zázemí v novopohanské Evropě.

*z deníku *Avvenire* ze dne 29. 7. 2008*

otázky kladl Lorenzo Fazzini

přeložil P. Josef Koláček SJ

Věda a víra z březinovských perspektiv¹

Albert Einstein, Max Planck, Werner Heisenberg, Richard Feynman a mnoho dalších z nejvlivnějších architektů vědy si uvědomovalo, že věda odhaluje vztahy mezi fakty, příčinné souvislosti, to, co je, bylo i (fyzikálně, biologicky atd.) bude, avšak ne to, co by mělo být. Racionální myšlení hraje roli ve formování cílů a etických norem (například určuje prostředky k jejich dosažení), ale naše aspirace, žebříčky našich hodnot nelze získat z vědy. Nelze aplikovat přírodní zákony na ty aspekty člověka, které nejsou vystihnutele měřitelnými symboly – jako nemůžeme udělat „odmocninu“ z Bachovy sonáty nebo ze Shakespearovy sonety. Formulace našich cílů a morálních norem je obsahem náboženství. Dnes je zřejmě většina vědců ateisty či agnostiky. Někteří, jako například mimořádná osobnost vědy (dnes již Lord) Martin Rees, astrofyzik a kosmolog, prezident Královské společnosti v Londýně, vnímají existenci náboženství, ale domnívají se, že interakce mezi vědou a náboženstvím nemá velký smysl, neboť obě oblasti jsou disjunktní, kladou jiné otázky. Jiní vidí smysl jejich interakce v tom, že spolu vytvářejí koherentní pohled na svět v nejširším měřítku, které by-

losti s vědomím mohou mít: Vesmír má v sobě zabudovány zákony fyziky a dalších věd, logiky a také zásady etiky a morálky. Je to pohled, který leží již mimo vědu, neznamená to však, že je bez významu.

„Co může být důležitějšího než věda a náboženství?“

Letos 8. července zemřel ve věku 95 let jeden z velkých filantropů, Sir John Templeton. Od roku 1972 každoročně udělovaná Templetonova cena, převyšující částkou Nobelovu cenu, vyjadřuje uznání za originální příspěvky k tematické na hranicích mezi vědou a vírou. V posledních sedmi letech ji získalo pět fyziků a kosmologů, kteří významně přispěli ke konkrétnímu pokroku vědy, ale také s vědeckými výsledky seznamovali širokou veřejnost a uváděli vědecký pohled na svět do širších souvislostí s pohledy filosofickými i náboženskými. V letošním roce Templetonovu cenu dostal profesor Michael Heller, polský kněz a kosmolog. Učí na Papežské akademii v Krakově. V únoru 2005 nás navštívil na Ústavu teoretické fyziky a po matematicky orientované přednášce o nekomutativní geometrii a její roli ve spojení obecné teorie rela-

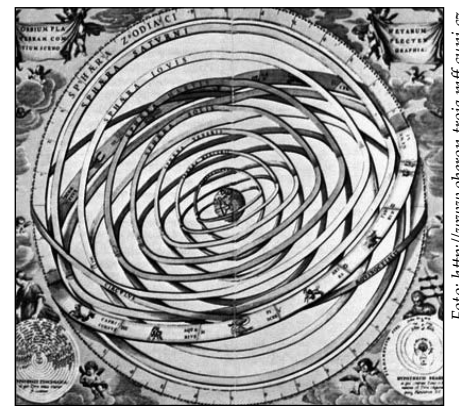

Foto: <http://tevere.oberon.troja.mff.cuni.cz>

tivity a kvantové teorie s námi besedoval na „obecných rovinách“. V oficiálním telefonickém interview po udělení ceny Heller vysvětloval, že vždy chtěl dělat nejdůležitější věci, „a co může být důležitějšího než věda a náboženství? Věda nám dává poznání a náboženství nám dává smysl. Obojí je předpokladem slušné existence.“ Heller u nás na fakultě ono úterý 4. 2. 2005 zdůrazňoval, že fyzikální teorie může být pro teologa inspirující nejen svými novými vhledy, ale může vést k vlivnějším metaforám v těch oblastech, kde jsou naše běžné pojmy a slovník neadekvátní pro popis věcí mimo okruh našich smyslů.

KOMENTÁŘE

Foto: <http://razaa.oshermes.cz>

Touha po „koherentním“ pohledu

Neznám silnější, poetičtější vyjádření takové touhy po „koherentním“ pohledu, než je v dopise Otokara Březiny brněnskému filologovi, autorovi čtyřdílného monumentálního díla o Platonovi, profesor Františku Novotnému ze 7. 2. 1920: „...Neboť vždy budou duchové, kteří za iluzivním světem našich smyslů budou tušiti záření věčného, vznik nemajícího jsoucna, a kteří budou usilovati, aby spojenou mocí poznání a snu, vědy a poesie, vytvořili jednotný obraz vesmírného dění, jenž by stejně odpovídal věčnému prahnutí lidského ducha po harmonii a kráse, i žití srdce po spravedlnosti.“ Tato slova jsem s obdivem četl někdy v 70. letech v Novotného 4. díle o Platonovi s podtitulem „Druhý život“ (str. 892)². Březinova citlivá vnímavost a schopnost pro nedogmatické kombinování role poznání (vědy) a „smyslu světa“ (náboženství) se projevovala mnohem dříve. Například v dopise Anně Pammrové z 12. – 13. 5. 1897: „Účelem života je vývoj, stoupaní do výše, jasné pohledy do dálek. Účelem života, jak mu rozumíme my, věřící, je svatost. Býti svatým znamená dojití na práh poznání. Poznání znamená důvěru, a důvěra je síla.“

Potřebu propojování fakt, rozumu, vědy a chvil „lásky a modlitby“ najdeme u Březiny na více místech, například v dopise Anně Pammrové z poloviny dubna 1904, kdy se „zaražen“ vyjadřuje o „podniku pana Tichého“. Těžko zjistit, kdo byl pan Tichý – zřejmě vydavatel nového časopisu. V dopise Anně Pammrové z 2. února 1905 Březina o jeho „podniku“ píše: „XX. věk zase vychází... Losování o Boha, které navrhuje redaktor na zadní stránce obálky a vůbec celý scholastický tur-

naj, ke kterému Vás vybízí, je šílenství. Jsou některé pravdy, které mají zůstat nedotknuty ve svém tajemství; místa, kde vznešený duch přejde se zatajeným dechem beze slova. Jediná forma hovořit o Bohu je Zjevení. Bůh se může odmlčet v celé řadě pokolení...“ V dopise z poloviny září 1904 naznačuje, o koho se v osobě pana T. jedná: „Potácí se mezi vědeckým diletantismem a uměním. Věda, i když hledá si cestu mimo silnici vědy oficiální, vyžaduje celého života, nedá se improvizovat jako lyrické výkřiky revolvy; je jednou z nejjemnějších a nejtěžších forem askeze.“

První pohled mi připomíná Thomase Manna, jenž ve svém osobním krédu vyjadřuje překvapení nad tím, s jakou snadností někteří lidé nechávají slovo Bůh plynout ze svých rtů a někteří dokonce ze svých per; druhý pak můj oblíbený citát I. P. Pavlova, který se ke svým studentům obracel slovy: „Věda vyžaduje celý váš život, a i kdybyste měli životy dva, pak jí musíte dát oba dva!“ V onom dopise z dubna Březina píše, že „osvobozovací práci mezi lidem konají jinak založení duchové [než pan T.]. Lid potřebuje... literaturu fakt, výpočtu, analýzy, rozumu a vědecké pokory... Pro chvíle lásky a modlitby co mu dáte vyššího nad Kázání na hoře a u jezera a nad Tolstojem?“ ... Tolstoj zřejmě Březina rád používal i ve svém učitelství. Moje teta, Amálie Jejkalová, mi v roce 1989 přinesla z nemocnice cenný dar od pacientky ze stejného pokoje, paní Boženy Hrdinové, roz. Pokorné (nar. roku 1905 v Jaroměřicích), kterou Březina v Jaroměřicích učil – vlastnoručně Březinův zápis do jejího památníku:

„Účel společného života nemůže ti býti úplně znám; on zdá se ti pouze jakýmsi stá-

le větším a větším přibližováním se ku blahu celého světa, k uskutečnění říše boží na zemi; účel osobního života jest naproti tomu nepopíratelně znám a pozůstává v uskutečňování nejvyššího možného stupně lásky v tobě samém, nevyhnutelného ke zřízení království božího (L. N. Tolstoj).

Václav Jebavý, Jaroměřice 14. II. 1917“

Vztah k víře a náboženstvím

Vztah Otokara Březiny k různým náboženským směrům a k víře jako takové je předmětem nepřehledného množství výkladů a vzpomínek. Jsou především vyzdvihovány Březinovy metaforické, nepřímé výrazy pro Boha, zdůrazňování role bolesti v evoluci, snaha o jakousi univerzální syntézu čerpající z křesťanství, katolicismu zvláště, ale i z indické filozofie, z buddhismu. Katolické či antikatolické, mystické či antimystické interpretace Březinova díla nesou ovšem zpravidla pečeť autorů. Březinovy vize vystupují působivě, na skeptickou vědeckou mysl však poněkud snově v nedávné knize esejí D. Ž. Bora „Dítě Andělů (Otokar Březina – život jako dílo)“ (Trigon, 2000). Řada studií, jdoucí od pozoruhodných textů Sigmunda Boušky, přes „svědectví“ Josefa Moučky a Jakuba Demla a mnoha dalších, až po texty objevující se po roce 1989, je krátce shrnuta v knize „monumentální tloušťky“ (vyjádřeno slovy Alexandra Sticha, jejího recenzenta) od Martina C. Putny („Česká katolická literatura, 1848–1918“, Torst 1998). Přes množství citací nejrůznějších děl, zahrnující i březinovské výbory „komunistické éry“, však Putna kupodivu opomíjí pozoruhodnou monografii „Otokar Březina“ (Melantrich 1970) od Josefa Ziky, dlouholetého hlavního sekretáře Jednoty československých matematiků a fyziků, původně ovšem absolventa Filozofické fakulty UK, od roku 1963 do roku 1970 ředitele nakladatelství ČSAV Academia³. V závěrečné kapitole „Kosmická legenda“ (mluveno slovy Josefa Hory) Zika citlivě dokumentuje zdroje Březinova díla, které „vstřebalo to nejlepší, co dala lidstvu antika, staroindická moudrost, křesťanství, zejména v učení středověkých světců, novodobá filozofie i umělecká tvorba...“ Na druhé straně však Zika zmiňuje i strukturalistické rozborů Březinovy poezie a prózy, zvláště od Miroslava Červenky, a uvádí i Červenkův názor, že Březina nemá být vykládán více jako myslitel než jako básník: „Kdybychom chtěli Březinovy symboly překládat, zužovali bychom jejich smysl. Březinovu poezii musíme vnímat jako hudbu...“

KOMENTÁŘE

„Kosmologické variace“

Vraťme se však na závěr k vědě, ke kosmologii. Na sympóziu „Otokar Březina a současnost“, konaném v Jaroměřicích nad Rokytnou v roce 1995, jsem v příspěvku „Kosmologické variace v díle Otokara Březiny“ (str. 35–39) naznačil, jak myšlenky Otokara Březiny mohou tříbit a do širších souvislostí uvádět pohledy fyzika na svět. Snažil jsem se vhodnými citáty z jeho díla dokumentovat, jak při svém „vertikálním vzestupu“ z Vysočiny do kosmu byl významně inspirován novými vědeckými poznatky, dokázal vystihnout hlavní rysy vědy jako schopnost spolehlivé předpovědi, skutečnost, že ve vědě, podobně jako v umění, hraje roli „poznání krásy světa“, ale je neustále třeba se vyvarovat přílišných extrapolací, vytváření modelů vzdálených světu. V závěru jsem mluvil i o tzv. antropickém principu: má-li se ve vesmíru vyvinout člověk, musí existovat mnoho různých shod v hodnotách základních fyzikálních konstant, přičemž tyto hodnoty jsou „stabilní“ v tom smyslu, že i jen malá jejich změna by k vytvoření života nevedla.

U Březiny je vize souvislosti člověka a vesmíru naznačována v obecné rovině na mnoha místech. Zřetelně v následujícím fragmentu: „Úkolem poznání: z mnohotvárnosti zjevu poznati jednotu a pochopiti, že jako v pramenu vře v hlubinách našeho vědomí vesmír; celý vesmír utajen kolotá v našem vědomí; že naše bytost pohroužena jest kořeny svými v neviditelné a z něho běže svou silou; že účastná jest ve svých hlubinách vesmírného díla...“

Role a interpretace antropického principu je dnes mnoha teoretiky chápána odlišně, protože v hlavním kandidátu na „teorii všeho“, totiž v teorii strun, kde elementární částice hmoty jsou interpretovány jako excitace nesmírně malých jednorozměrných útvarů-strun, se objevilo obrovské množství možností pro základní vlastnosti („stavy“) vesmíru. V září (možná právě v době konání sympozia Otokar Březina 2008) vyjde 3. číslo nové Revue Akademie věd ČR pro vědu a umění, která nese název „Národní 3“ inspirovaný adresou prezidia Akademie, v němž se mne redaktorka Mgr. Jana Olivová ptá mj. i na tuto „novou roli“ antropického principu. Dovoluji si zde část našeho rozhovoru ve zkrácené formě parafrázovat.

Antropický princip

Žádná dosavadní pozorování neukazují, že by se nějaké fundamentální konstanty, které do velké míry určují charakter vesmíru, v němž může vzniknout

život, měnily v čase (značné úsilí bylo věnováno zejména možnosti změny gravitační konstanty a tzv. konstanty jemné struktury, jejíž změny v čase by např. mohly ovlivňovat charakter spekter velmi vzdálených kvazarů).

Jinou možností je, že existuje nekonečně mnoho „vesmírů“, v každém z nich platí různé fyzikální zákony a základní konstanty nabývají v různých vesmírech různých hodnot. Přitom v našem vesmíru jsou zákony a konstanty příznivé ke vzniku „inteligentního života“. Takové pojetí také odpovídá chaotické inflaci Andreje Lindeho, kdy různé vesmíry mohou vznikat, rychle zanikat, jiné expandují déle. Je také spolu s antropickou argumentací podporována prezidentem britské Královské společnosti Martinem Reesem. V posledních pár letech se k ní kloní i různí přívrženci teorie strun. Ti se tak snaží „vysvětlit“ množství možných řešení strunových teorií. Susskind nazval obrovské množství možných stavů vakua „strunovou krajinou“, jsa inspirován biochemií, kde různé orientace chemických vazeb ve velkých molekulách vedou k obrovskému množství konfigurací.

Existují ovšem různé verze antropického principu (jak jsem se již zmiňoval na březinovském sympóziu v roce 1995, známý kosmolog George Ellis dokonce navrhl, že vesmír musí mít takové vlastnosti, aby se v něm mohl objevit nejen člověk, ale také soucit a láska!). Antropický princip sehrál inspirativní roli i v hledání nových vědeckých skutečností. Málokdo ho však považoval za vědeckou metodu. Jeho dnešní vyzdvihování „strunovými experty“ (ne všemi, David Gross z Princetonu, nositel Nobelovy ceny za rok 2004, o antropickém principu prý prohlásil: „Nesnáším ho“) se mi jeví jako výmluvný ústupek. Teorie strun si původně kladla za cíl vysvětlit hodnoty zhruba 20 volných parametrů standardního modelu elementárních částic. Když se toto nepodařilo, „uchyluje se“ k antropické argumentaci: hodnoty jsou „u nás“ takové, jaké jsou, protože „my jsme tady“ – v nekonečně mnoha jiných vesmírech mohou tyto hodnoty být úplně jiné.

O životě v „multiversu“ (multivesmíru?) měl na sympoziu o perspektivách „finální teorie“ v Cambridgi v „einsteinovském“ roce 2005 první přednášku Steven Weinberg, jeden z nevlivnějších žijících teoretických fyziků, nositel Nobelovy ceny atd. Weinberg podporuje teorii strun i fyziku vysokých energií (elementárních částic) jako takovou. V oné přednášce podporuje myšlenku multiversa, ač

i on hovoří o „ústupku“. V závěru poznamenává, že v jedné odborné diskusi Martin Rees řekl, že je tak přesvědčen o existenci multiversa, že by na to vsadil život svého psa, Andrej Linde prohlásil, že by vsadil život vlastní. Weinberg dodal: „Co se mne týká, mám tolik důvěry v multiversum, že bych na ně vsadil jak život Andreje Lindeho, tak život psa Martina Reese...“ Weinberg je také znám tím, že rád vyjadřuje své ateistické názory. I v této přednášce se proto brání názoru, že by antropické argumenty měly náboženskou příchuť. Se zjevnou radostí proto cituje z článku v New York Times ze 7. 7. 2005 od kardinála Christophä Schönborna, vídeňského arcibiskupa. Článek končí slovy: „Nyní na začátku 21. století, kdy jsme konfrontováni teoriemi jako... hypotézou multiversa v kosmologii, aby bylo možno se vyhnout ohromující evidenci účelu a designu, k němuž moderní věda dochází, katolická církev bude bránit lidskou podstatu v tom, že imanentní design v přírodě je reálný. Vědecké teorie, které se snaží zdání designu vykládat jako náhodu a nutnost, nejsou vědeckými, ale, jak řekl Jan Pavel II., jsou zřeknutím se lidské inteligence.“ Přes veškerý obdiv k Weinbergově intelektu riskuji možný nesmírně většiny a v otázce multiversa se kloním k vídeňskému arcibiskupovi (a ne proto, že dle Wikipedie se narodil na zámku Skalka ve Vlastislavi poblíž Litoměřic). Jestliže antropická argumentace „vysvětlí“, že nějaký parametr musí mít třeba hodnotu 1,23, aby mohl vzniknout inteligentní život, dokáže pak také vysvětlit, že na dalším desetinném místě je např. číslo 7, jak později ukáže experiment? K tomu se může zřejmě vyjádřit jen hlubší fyzikální teorie. Nepodceňujeme opravdu lidskou inteligenci, když nevěříme, že jednou bude vytvořena teorie, která pozorované hodnoty fundamentálních konstant vysvětlí z nějakých hlubších principů? A jak velká je pravděpodobnost, že bychom právě v naší éře měli objevit fundamentální zákony „teorii všeho“?

Vyřeši „teorie všeho“ skutečně všechno?

Když se mě redaktorka Olivová ptala, zda nelpí vědci příliš pevně na nějakém „předsudku“, na nějaké představě, která nám brání dosažení této „teorie všeho“ nebo „sjednocené teorie“ – a zda není tímto „předsudkem“ sama teze, že taková teorie skutečně existuje, začal jsem odpovídat „březinovsky“: Vytvořit „jednotný obraz vesmírného dění“, užití-li slov Otokara Březiny, je přirozená a velmi účty-

dokončení na str. 12

ÚVOD DO FILOSOFIE

Předmět filosofie

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jedině správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

G. de Chirico. Foto: <http://www.tendreams.org>

2. Systematika předmětu filosofie

Právě načrtnutý předmět a způsob filosofického myšlení můžeme nyní poněkud uspořádat. Z dobrých důvodů se ve filosofickém postupu předřazuje téma poznání. Už jsme trochu pochopili, že myšlení je hlavním nástrojem filosofie. Je také celkem pochopitelné, že by se měl filosof se svým instrumentem dobře seznámit. Kdy je to asi tak nejvhodnější? Na začátku, v průběhu nebo na konci filosofického zkoumání? Myšlení může být kultivované či zanedbané. Jistě by se od začátku hodilo myšlení kvalitnější. Filosofické zkoumání má být dále neseeno kritickou obezřetností. Není mu dopřáno klima bezprostřední důvěry v jistoty spontánních evidencí. Je naopak vystaveno ostrému proudění pochybností. Je proto prozíravější, když s tím filosofové budou počítat hned od začátku svých zkoumání. Filosof by se měl tedy co nejdříve starat o správnost a platnost svého myšlení.

V tématu poznání tedy můžeme základem rozlišit problematiku techniky myšlení a otázky povahy, struktury a hodnot poznání. První okruh problé-

mů myšlení zpracovává logika, druhý tzv. teorie poznání čili gnoseologie. Mluvme nejprve o logice.

Filosofická logika

Její starostí je, volně řečeno, správnost myšlení. Jaká kvalita je tím myšlená? Jedná se o takové řazení myšlenek, a o takovou práci s pojmy, která odpovídá jistým formálním zákonitostem myšlení. Filosof v logice tuto zákonitost především odhaluje a ověřuje. Dále ji pak artikuluje ve formě závazných pravidel vyvozování, vyvracení, definování a rozdělování. V logice se takto sbíhají motivy teoretické i praktické. Neboť její cílovou hodnotou je umění správného namítání, správného zacházení s pojmy, správného odůvodňování a argumentování. To jsou dovednosti, jimiž se myšlení uvádí do řádu; v něm se mu daří, v něm prospívá.

Reciprocita logiky a filosofie

Poněvadž filosofická logika reflektuje přirozené formy myšlení, je univerzálně použitelná. Speciálně je pak stavěna pro potřeby filosofického myšlení. O něm lze říct, že jako podstatně metafyzické proniká právě za pomoci logických prostřed-

ků do neempirických oblastí skutečnosti. Filosofická logika však nejenže slouží filosofickému vědění, ale také z něj čerpá určité poznatky, které zakládají a zpřesňují její vlastní poznání. Tak může být například filosofická logika poznatkově stabilizována přesnější teorií poznání. Tuto přednost naopak postrádají logiky, které se pěstují jako samostatné, od filosofie izolované. Proto např. pravidelně sklouzávají ke zkoumání jazyka. Chápu ho jako hlavní předmět logiky, ačkoli řeč může být logicky správná, jen proto, že za ní stojí logicky správné myšlení. Umělým přerušením filosofické souvislosti se logická zkoumání snadno dostávají do potíží.

Význam logiky

O tom, že má zběhlost v logice pro lidské myšlení zásadní význam, by se nemuselo příliš pochybovat. Nebo snad chce někdo myslet nesprávně? Libuje si snad někdo ve špatném vyvozování či v chaotickém kladení námitek? Fakticky ano, ale když na to přijde řeč? V první lekci jsme viděli, že logická kvalifikace myšlení je také nutnou podmínkou jeho kritičnosti. Tu si dnes všichni intelektuálové pro svá díla nárokují s nenucenou samozřejmostí. Nikdo nechce být dogmatikem. Ale realita není tak skvělá. Mnozí jsou překvapeni, když se od nich žádá, aby svá důležitá tvrzení zdůvodnili – správně zdůvodnili; aby z nich správně vyvodili důsledky; aby své námítky kladli logicky, nikoli jen asociativně – jak je právě napadnou. Filosof bez logiky je pak jedním velkým nedorozuměním; neumí řemeslo a degeneruje v ideologa.

Ale i méně intelektualizovanému myšlení se vyplatí, když se trochu vyzná v argumentačním umění. Nebo snad chceme být vydáni napospas rétorickým sugescím, ideologickým sloganům, mediálním kampaním a podobným, dnes obzvláště rozšířeným hrám na emoce? Vyhovuje nám myšlenková pasivita, sterilita, povrchnost či bezradnost? Nechceme raději stát myšlenkově na vlastních nohách?

Potřeba logické kultivace myšlení je eminentně lidská. Neboť z myšlení nevychází jen učené teorie, ale i komunikace, jednání, civilizace a kultura. Znalost

ÚVOD DO FILOSOFIE

pravidel správného myšlení tedy zbavuje pasivity, probouzí kritičnost, zostřuje pohled na myšlení vlastní i cizí, provokuje invenci, tvořivost, umožňuje kvalifikované hodnocení myšlenek, vytváří prostor samostatného myšlení.

Gnoseologie

Jedná se o filosofickou reflexi lidského poznání v aspektech jeho povahy, struktury, průběhů, vlastností a v neposlední řadě i jeho hodnot. Filosofové se v ní jednak snaží o výkladovou rekonstrukci lidského poznání a jednak o ověření jeho spolehlivosti. Právě tento aspekt verifikace samotného poznání dělá gnoseologům značné potíže, komplikuje jinak poklidné analýzy a popisy lidského poznání. Neboť se v něm má vyhodnocovat lidské poznání zase jen poznáním, u něhož se už určité hodnoty předpokládají. Zamotaná situace, do níž se takto gnoseolog dostává, klade ovšem vysoké nároky na metodickou prozíravost. Najednou není jasné, jak gnoseologické zkoumání vůbec začít.

Fundamentální disciplína

Zdaleka ne všichni filosofové si ovšem problém začátku uvědomují. Často k poznání přistupují jako k jiným objektům, a pak se můžeme z jejich přímočarosti poučit, kudy cesta nevede. Není třeba velké představivosti, abychom pochopili, že omyly o podstatě a hodnotách poznání jsou ve filosofii závažné. Promítají se do filosofického myšlení v celém jeho rozsahu. Tím je zároveň řečeno, že gnoseologie je ve filosofii disciplínou základní. Na tom, jak filosof vysvětlí lidské poznání, závisí vposledku hodnota, úroveň, rozpětí i styl filosofického myšlení.

Skeptičtější ladění

Hodnota, o kterou se v gnoseologii nejvíce jedná, je možnost jistého poznání pravdy. Názory na její realizaci se ve filosofii různí. Dnes např. převládá postmoderní mínění, že nějaká jednoznačná, definitivně platná pravda v našem myšlení neexistuje. Představa tzv. absolutní pravdy naopak vyvolává u postmodernistů vášnivý odpor. Odvěký ideál vědy, která své pravdy poznává s objektivní jistotou, se zhroutil. Vždyť (jak se dnes zdůrazňuje) axiomům a prostředkům poznání můžeme vposledku jen věřit. Pak se ovšem těžko hledá nějaké kritérium, podle něhož bychom rozlišili pravdu od omylu. Už se také moc nevěří, že bychom poznávali skutečnost objektivně, tak, jak je. Pohled božího oka je nám prý odepřen.

Nezasvěcenému pozorovateli, zvyklému na bezpečí praktického poznání ve světě dobře fungující vědotechniky, se může zdát toto postmoderní vyhodnocování našeho myšlení extrémně skeptické, bizarní. Kdyby ale více nakoukl do světa vědy, zjistil by, že sami teoretici vědy si už postmoderní skepsi také osvojují. Nejméně od poloviny minulého století přestávají operovat skálopevnými jistotami vědy. Postmoderní názor na poznání nespádl z nebe, není nějakou revoluční reakcí na dřívější poměry. Představuje naopak plynulé vyústění vývoje novověkých teorií poznání. V nich se postupně vykládalo lidské poznání tak, že podmínky realizace objektivní pravdy v myšlení byly čím dál méně rozpoznatelné a uvěřitelné.

Fundacionisté

Jiní filosofové jsou zase přesvědčeni, že reflexe lidského poznání může postavit celou filosofii i veškerou vědu na pevný základ. Domnívají se, že je možné odhalit a prokázat nevývratnost některých principů myšlení a učinit je spolehlivými vodítky k takovému poznání, které se vyznačuje objektivní jistotou a definitivní platností. Ve srovnání s postmodernisty a jejich novověkými předchůdci ovšem vypadají tito filosofové (aspoň na první pohled) jako naivnější, jako málo kritičtí. Když totiž někdo vykládá lidské poznání tak, že ho nějak omezí, že popře některé jeho hodnoty, kterým se obecně věří, pak působí jako obezřetný kritický myslitel, který jen tak něco neuzná.

Takový dojem však může být jednostranný. Lze si také představit, že radikální kritik se může zapomenout a začne v zápalu uvědomělé kritičnosti zcela nekriticky popírat to, co sám nepovšimnutě a možná i nevyhnutelně užívá. Vplatí se tedy – a v gnoseologii dvojnásob –, když se nespolehne na dojmy a počkáme si na řádné, kriticky vyladěné zkoumání záhady poznání.

Ontologie

Když se filosof seznámil se svým nástrojem, když dobře poznal logicko-kritické možnosti lidského myšlení, získal nejlepší kvalifikaci k tomu, aby adekvátně přistoupil k samotné skutečnosti, aby vysvětlil mimomyšlenkovou realitu, jak jen to lidské myšlení umožňuje. Jak to ale umožňuje? Co dovoluje? V otázce kvalifikovaného přístupu k realitě se filosofové dost zásadně rozcházejí. Jedni ji chtějí pojednat logicky, druzí spíše básnický. Ale toto nedorozumění není ještě tím hlavním. Principiální nedorozu-

mění vychází z gnoseologického sporu, který se týká toho, jestli můžeme realitu poznávat i za hranicemi empirie, nebo, zda se musíme držet při zemi – v mezích smyslové zkušenosti a jejích evidencích. Výsledkem sporu je nesmiřitelné nepřátelství empiriků (cenzorů lidského myšlení) s metafyziky.

Cenzoři v akci

Empirici pokládají počínání metafyziků za politováníhodné. Jejich zkoumání prý nemá s poznáním nic společného. Metafyzik podle nich řeší pseudoproblémy a vytváří pseudopojmy; jeho věty jsou prý proto bez obsahu a bez smyslu. Postihování nějakých neempirických principů a empiricky nedostupné celistvosti je podle empiriků jednou velkou iluzí. A poněvadž je ontologie vrcholnou, neabstraktnější částí metafyziky, která svou povahou míří k posledním principům a k zachycení celkové struktury reality, musí být podle empiriků z filosofie nekompromisně vyřazena. Empirici vyhlásili přísný zákaz metafyziky.

Empirici jsou filosoficky zajímaví právě tou urputnou snahou po likvidaci metafyziky. Mnozí z nich však své okázalé zákony kradmo překračují. Neboť filosofa přece jenom vždycky lákaly hlubší vrstvy a širší horizonty skutečnosti. Pak jsme svědky pokoutních výkladů skutečnosti, v nichž nechybí prvky ontologie, a které mají vzhledem k svému nesourodnému kontextu překvapivý úspěch.

Úkol ontologa

Skutečná ontologie se zaměřuje na nejobecnější rysy reality. Užívá k tomu vysoce abstraktní pojem jsoucna. V tomto pojmu zachycuje všechno co může existovat; nic jsoucího mu neuniká. Ontolog se pokouší reflexí pojmu jsoucna pochopit to, co je všemu existujícímu společné, co musí mít, když a protože je jsoucnem. V této poloze se abstrahuje od všech rozdílů, jimiž se existující jsoucna liší. Odhlíží se od toho, jestli je to jsoucno živé či hmotné, jestli je subjektem svých činností nebo jestli je vlastností, stavem, činností...; postihují se jen společné aspekty všech jsoucna. V druhém sledu pak ontolog zkoumá, jaká je celková struktura skutečnosti, jaký je poměr měnlivého a neměnného v celku skutečnosti, jaké jsou obecné principy dynamického řádu a podobné složitosti.

Jiří Fuchs
studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org
pokračování v příštím čísle

NA ZÁVĚR

dokončení ze str. 9

hodná vize. Ve fyzice je přirozená zvláště potom, co se zjistilo, že ze stejné příčiny, proč „tisíc jablek padlo na nos Zeměkoule“ (Nezval pak dodává: „a jen Newton dovedl těžit ze své boule“), Zeměkoule obíhá kolem Slunce, potom, co do velmi elegantní teorie byly sjednoceny projevy elektřiny a magnetismu a mnohem později elektromagnetické a slabé interakce a co byl vytvořen standardní model sjednocující všechny dosud známé interakce kromě gravitace. Myslím, že k onomu „jednotnému obrazu“ se budeme jen asymptoticky přibližovat. A i kdyby taková „teorie všeho“ byla vytvořena, znali bychom sice „pravidla hry“, ale mnohé výsledky budou vždy záviset i na „počátečních podmínkách“, nebo na podmínkách „v okolí“. Znáť pravidla šachu přece neznamená, že známe všechny šachové partie!

Nevíme, proč je něco spíše než nic; nevíme, co a proč „vdechlo“ zákony do hmoty v našem vesmíru, co jim dalo „oheň“ platnosti v realitě přírody. A chceme dnes klást otázku „metazákonů“ pro multiverzum, abychom zákony v na-

šem světě mohli chápat jako dílo náhody... Myslím, že Otokaru Březinovi by se v multiverzu sotva chtělo žít: „... jakmile se věci před našimi zraky počnou rozpadávat v chaos, bez zákonu a rytmu, je to znamení, že jsme zbloudili z cesty...“ (OB, Zasněžení života, Hudba pramenů)

V době uprostřed vesmíru / otvírá básník okno do bledého rána / a laskavými prsty opatrně zvedá / z hlubiny zmatků / skrytou jednotu světa (Eduard Petiška, Ráno s Otokarem Březinou, závěrečná sloka)

Jiří Bičák

Matematicko-fyzikální fakulta UK, Praha
(mezititulky redakce)

¹ Neuspořádané poznámky – s vírou v hlubší uvažování ještě v tomto „tisíciletí“. Za užitečné poznámky k tomuto hekticky sepsanému textu děkuji Aleně Bičákové Pokorné a Martinu Pokornému, kteří by jistě navrhli více vylepšení, kdyby neměli jen „pár minut“ času...

² Poprvé jsem je použil v závěru své úvodní statě v bibliofilii „Einstein a Praha“, kterou jsem připravil ke stému výročí narození Alberta Einsteina v roce 1979 (vydala Jednota

československých matematiků a fyziků, nakladatelství Prometheus). Později jsem je citoval opětovně při různých příležitostech, avšak až nyní v úplnosti, zahrnuje v nich i „záření věčného, vznik nemajícího jsoučna“...

³ Josef Zika mj. v roce 1979 podpořil i vydání výše citovaného almanachu „Einstein a Praha“.

⁴ Takto snad chápal Březinovu poezii i český astronom Antonín Bečvář (1901–1965), ve světě známý několika hvězdnými atlasy. Jeho synovec ing. Vojtěch Vančura mi v dopise z 25. 12. 1993 napsal, že jeho strýc byl celoživotním velkým ctitelem Otokara Březiny. Dr. Bečvář v době svého působení ve Vysokých Tatrách na hvězdárně na Skalnatém Plese, kterou založil a jejímž ředitelem byl až do nuceného odchodu v roce 1951, napsal popularizační knihu o astronomii, kterou nazval „Zrcadlo kosmu“ podle Březinovy metafory. Památce básníka připsal knihu s tímto mottem: „Na paměť genia, jehož slova září ze stránek této knihy a který, ačkoli nikdy nebyl na hvězdárně a nikdy nenahlédl do velkého dalekohledu, svým duchovním zrakem viděl dále do prostoru a hlouběji do podstaty věci než kdokoli z nás: Otokara Březiny.“ Kniha byla již vysázena, ale na dodatečný zásah cenzora v roce 1949 byla sazba rozmetána.

Liturgická čtení

7. 9. Neděle	Ez 33,7–9, Žl 95, Řím 13,8–10, Mt 18,15–20 <i>23. neděle v mezidobí</i>		
8. 9. Pondělí	Mích 5,1–4a (Řím 8,28–30), Žl 13, Mt 1,1–16.18–23 <i>Svátek Narození Panny Marie</i>	11. 9. Čtvrtek	1 Kor 8,1b–7.10–13, Žl 139, Lk 6,27–38 <i>sv. Emil</i>
9. 9. Úterý	1 Kor 6,1–11, Žl 149, Lk 6,12–19 <i>sv. Petr Klaver</i>	12. 9. Pátek	1 Kor 9,16–19.22b–27, Žl 84, Lk 6,39–42 <i>Jména Panny Marie</i>
10. 9. Středa	1 Kor 7,25–31, Žl 45, Lk 6,20–26 <i>bl. Karel Spinola</i>	13. 9. Sobota	1 Kor 10,14–22, Žl 116B, Lk 6,43–49 <i>sv. Jan Zlatoústý</i>
14. 9. Neděle	Nm 21,4b–9, Žl 78, Flp 2,6–11, Jan 3,13–17 <i>Svátek Povýšení svatého Kříže</i>		
15. 9. Pondělí	Žid 5,7–9, Žl 31, Jan 19,25–27 (Lk 2,33–35) <i>Panna Maria Bolestná</i>	18. 9. Čtvrtek	1 Kor 15,1–11, Žl 118, Lk 7,36–50 <i>sv. Josef Kupertinský</i>
16. 9. Úterý	1 Kor 12,12–14.27–31a, Žl 100, Lk 7,11–17 <i>sv. Ludmila</i>	19. 9. Pátek	1 Kor 15,12–20, Žl 17, Lk 8,1–3 <i>sv. Januárius</i>
17. 9. Středa	1 Kor 12,31 – 13,13, Žl 33, Lk 7,31–35 <i>sv. Kornélius a Cyprián, sv. Robert Bellarmin</i>	20. 9. Sobota	1 Kor 15,35–37.42–49, Žl 56, Lk 8,4–15 <i>sv. Ondřej, Pavel a druhové</i>

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětlu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.